

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

ISSN: 2148-2292

10 (4) 2023

<https://doi.org/10.46868/atdd.2023>.

Derleme Makalesi | Review article
Geliş tarihi | Received : 20.05.2023
Kabul tarihi | Accepted: 11.06.2023
Yayın tarihi | Published : 25.08.2023

Hatice Yılmaz

<https://orcid.org/0009-0006-5453-3306>

Assistant Principal, Çayönü Primary School, Turkey, derinege44@hotmail.com

İlhami Oğurtan

<https://orcid.org/0009-0007-0288-5649>

Assistant Principal, Taşpınar Primary School, Turkey, canilhami1906@gmail.com

İhsan Yüzak

<https://orcid.org/0009-0006-9538-0430>

Teacher, Silvan Profilo secondary school, Turkey, isa7ak@hotmail.com

İlyas Can

<https://orcid.org/0009-0003-7280-5262>

Teacher, Zeki Sabah Primary School, Turkey, lyscan21@gmail.com

Jiyan Demir Oğurtan

<https://orcid.org/0009-0009-0731-8365>

Teacher, Karaçevre Primary School, Turkey, canandemir6@outlook.com

Osman Pilatin

<https://orcid.org/0009-0000-0611-2175>

Principal, Taşpınar Primary School, Turkey, mamostecan@hotmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Yılmaz, H., Oğurtan, İ., Yüzak, İ., Can, İ., Demir Oğurtan, J. ve Pilatin, O., (2023). Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Teknolojik Bağımlılıkları İle İlgili Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10 (4), 1228-1240.

Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Teknolojik Bağımlılıkları ile İlgili Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öz

Bu araştırma COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin teknolojik bağımlılıkları ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yöntemi ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Diyarbakır ili Sur ve Yenişehir ilçesinde farklı kademelerde görev yapan 20 öğretmenden oluşmaktadır. Örneklem seçimi için en uygun olarak maksimum çeşitlilik örneklem tekniği tercih

edilmiştir. Veriler görüşme yöntemi ile elde edilmiş ve katılımcılara yönelik görüş almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim ve öğretim yılının güz döneminde yapılmıştır. Görüşler iki temel alt problem çerçevesinde sunulmuştur. Yapılan araştırma sonucunda öğretmenler, öğrencilerin teknoloji bağımlılığının yol açtığı sorunları ifade ederken, öğrencilerde sağlıklı beslenmeden uzaklaşma, hareketsiz yaşam, odaklanma problemi, özgüven eksikliği, şiddet eğilimin artması ve kendini ifade etmeme gibi sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ise çözüm önerileri olarak; ebeveynlerin, okul yönetiminin ve kendilerinin bu konuda çalışmalar yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin çocukları ile iletişim kurmaları ve zaman ayırmaları, okul yönetiminin ise afiş hazırlama ve sosyal etkinlikler düzenlemelerinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Öğretmenlerin öğrencilerde görülen teknoloji bağımlılığını önlemenin temel noktasının rol model olma ve veli-okul işbirliğinin önemli olduğunu ön plana çıkardıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemi, teknolojik, bağımlılık, öğrenci ve öğretmen.

Problems Experienced by Students Regarding Their Technological Addictions During the Covid-19 Pandemic Period and Teachers' Opinions About Solution Suggestions

Abstract

This study aims to determine problems experienced by students regarding their technological addictions during the COVID-19 pandemic period and teachers' opinions about solution suggestions. The study was designed with the phenomenology method, one of the qualitative research methods. The study group consists of 20 teachers working at different levels in Sur and Yenisehir districts of Diyarbakir province. The maximum variation sampling technique was preferred as the most suitable for sample selection. The data were obtained by interview method and a semi-structured interview form was used to get opinions about the participants. The study was carried out in the fall semester of the 2021-2022 academic year. Opinions are presented within the framework of two basic sub-problems. As a result of the study the teachers stated that while students expressed the problems caused by technology addiction, they faced problems such as avoiding healthy eating, sedentary life, focusing problems, lack of self-confidence, increasing tendency to violence and being unable to express themselves. The teachers stated as solution suggestions that parents, school management and themselves should work on this issue. They emphasized the need for parents to communicate and spare time with their children, and for the school administration to prepare posters and organize social activities. It was seen that the teachers brought into the forefront the importance of being a role model and parent-school cooperation as the main point of preventing technology addiction in students.

Keywords: COVID-19, pandemic, technological, addiction, student and teacher

Giriş

İnsanoğlu çok eski zamanlardan bu yana çeşitli kriz, doğal afet, hastalık gibi felaketlerle karşılaşmıştır. Günümüzde de bu felaket korona virüs ile pandemi süreci olmuştur. Pandemi, bir hastalığın bir kıta ya da birkaç ülke üzerinde aynı anda yaygın şekilde görülmesi, büyük salgın (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020) olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) COVID-19 ismini “korona” için “CO”, “virüs” için “VI”, “hastalık” için ise “D” şeklinde tanımlamıştır (Türkiye Bilimler Akademisi [TÜBA], 2020). Aralık 2019 tarihinde Çin’in Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentinden yayılmaya başlayan COVID-19 salgını DSÖ, 11 Mart’ta “pandemi” olarak ilan etmiştir (DSÖ, 2020). Pandemi ilan edilmesiyle siyasetten ekonomiye, sağlıktan eğitime kadar birçok toplumsal kurum etkilenmiştir. Pandeminin etkisini azaltmak için ülkeler toplumsal uzaklaştırma (Çınar ve Müşerref 2020) yöntemi ile tedbirler almaya başlamışlardır. Toplumsal uzaklaştırma yani okulların kapanması veya büyük toplantıların iptal edilmesiyle birçok toplumsal kurum etkilenmiştir. Bu durumdan etkilenen toplumsal kurumların başında eğitim gelmektedir. Koronavirüs ile birlikte eğitim dünya genelinde durma noktasına gelmiştir. Ülkeler eğitim için çeşitli çalışmalar içerisine girmiştir ve bu kapsamda birçok ülke uzaktan eğitim sistemine geçmiştir. Uzaktan eğitim veya başka bir deyişle uzaktan öğrenme mekândan ve zamandan bağımsızdır. Bireyler elektronik ortamda eğitsel materyallere ulaşarak eğitim sistemine devam etmektedir. Bu sistemde bireyler eğitsel materyallere 7/24 ulaşabilme imkânına sahiptir. Uzaktan eğitim sistemi zamanla “e-öğrenme” ya da “dijital öğrenme” isimleriyle de anılmaktadır (Telli ve Altun, 2020: 30-31). Ülkemizde de uzaktan eğitim sistemi eski tarihlere dayanmaktadır. 1927 yılında ülkemiz eğitim kurumlarınca kullanılmaya başlayan uzaktan eğitim sistemi mektupla eğitim şeklinde başlamıştır. Eğitimdeki sorunların mektupla eğitim sistemiyle çözüm sağlanmaya çalışılması zamanla geliştirilerek mesleki eğitimde ve dil eğitimlerinde kullanılmaya başlanmıştır. Böylece mektupla eğitimin başarısı Deneme Yüksek Öğretmen Okulu, Açık Öğretim Fakültesi, Açık Öğretim Lisesi, Açık İlköğretim ve Yayın Yükseköğretim Kurumunun (YAYKUR) oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Gelişen teknolojiyle uzaktan eğitim sistemi önemli bir konuma gelmiştir (Kırık, 2014: 83). Ülkemiz pandemi süreci ile şimdiye kadar karşılaşmadığı özel durumlarla karşılaşmış olup birçok alanda farklı uygulamalara geçilmiştir. Bu uygulamalardan biri de 2019 Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2019) raporuna göre, 18 milyon civarında öğrenci ve 950 bin civarında öğretmene sahip olan Türkiye’de en büyük hacimli alan eğitim kurumları olmuştur (Bakioğlu ve Çevik, 2020). 16 Mart 2020 tarihinde eğitim ve öğretimin yüz yüze yapılması durdurulmuş ve uzaktan eğitime geçilmiştir. Eğitimin uzaktan eğitime dönüşmesi teknolojiye olan ilgiyi mecbur kılmıştır. Bu durum pandemi sürecinin uzamasıyla öğrencilerde teknoloji ile olan yaşam şeklini değiştirmiştir. Çalışmaların evden yürütülmesi, salgından güvenli korunma

gibi olumlu yanları oluştursa da; teknolojik bağımlılık gibi olumsuz durumlarla da karşı karşıya kalınmıştır.

1.2. COVID-19 Pandemi Dönemi

COVID-19 süresince birçok toplumsal kurum etkilenmiştir ve bunların başında eğitim kurumu gelmektedir. Dünyada birçok öğretmen, öğrenci karantina, okulun kapanması, kısıtlama gibi durumlarla baş başa kalmıştır. Bu süreçte dünyanın birçok yerinde eğitim online platformlara taşınmış ve bazı ülke ve insanların bu imkana ulaşamama durumu olmuştur. Okulların kapatılması online platforma geçilmesi gibi durumlar öğrencilerin birebir değerlendirilememesi okul terklerinin yaşanması gibi durumlarla öğretmen, öğrenci ve velileri karşı karşıya bırakmıştır (Balcı, 2020). COVID-19 pandemisi yüz yüze eğitimi sekteye uğratmış ve neredeyse tüm dünya uzaktan eğitime yönelmiştir. Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenin birbirlerinden ayrı yerlerde, aynı anda veya farklı zamanlarda iletişim kurması yoluyla oluşturulan eğitimidir (Odabaş, 2003). Bir başka ifadeyle internet aracılığıyla eğitim yani uzaktan eğitimin e-öğrenme biçiminde gerçekleşmesi öğrencilerin, öğrencilerden ve öğretmenlerinden uzakta olmalarına rağmen eş zamanlı ya da ayrı zamanlı olarak internet üzerinden iletişim kurdukları ve bilgilerin internet vasıtasıyla aktarıldığı bir eğitim sistemi olarak ifade edilebilir (Kırmızıgül, 2020).

Uzaktan eğitimde, teknolojik gelişmeler ışığında önem kazanan ve internet teknolojisinin eğitimin içine girmesiyle oluşan bir eğitim sistemidir. Teknolojinin yani bir nevi iletişimi sağlayan araçların gelişmesinin bir sonucu olarak küresel bir eğitim sistemi meydana gelmiştir. Teknolojinin araçlarından olan bilgisayar, bilişim ve sistemleri, internet ve televizyonlar sayesinde eğitimde önem arz eden yeni uygulamalar kendini göstermeye başlamıştır. Böylelikle posta yoluyla başlayan uzaktan eğitim farklı boyutlar kazanmaya başlamıştır.” Böylece öğretmen ve öğrenciler birbirlerinden uzakta birbirleriyle sesli ve görüntülü şekilde eğitimi gerçekleştirebilmektedirler (Kırık, 2014). Günümüzde çeşitli gelişmelerle uzaktan eğitimin yaygınlaştığı görülmektedir. Bu yaygınlaşmanın sonucu olarak yakın tarihimizde uzaktan eğitimin en görünür hali COVID-19 pandemisiyle karşımıza çıkmıştır. Uluslararası yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, dünya çapında COVID-19 pandemisi sürecinde evde medya tüketimi incelendiğinde bu süreçte bireylerin %67’sinin daha fazla haber yayını izlediğini, %45’inin mesajlaşma servislerine daha uzun süre harcadığını, %44’ünün sosyal medyada daha uzun süre harcadığını ve %36’sının bilgisayar / video oyunlarında daha fazla zaman harcadığı bildirmiştir (Enes ve Turan, 2020). Türkiye’de 2019 Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2019) verilerine göre Türkiye, 19 milyon civarı kişi öğretmen ve öğrenci olarak eğitim camiası içindedir. Mart ayında okulların ara verilmesiyle beraber uzaktan eğitime geçerek evden devam eden en büyük kurum Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)

olmuştur (Doğan ve Düzel, 2020). Uzaktan eğitimin pandemi sürecinde tedbirle beraber kolaylık sağlasa da uzayan süreç beraberinde birçok sorun getirmiştir. Her evde internet olmaması, çocuk sayısına yetecek kadar bilgisayar, tablet ve ya telefon olmaması, öğrencilere ulaşamamak, pandemi korku ve kaygısı ile baş edebilmek, ölçme değerlendirme yeterli olamaması ve değişen tarzla bilindik ders anlatma yönteminin de yeterli gelmemesi gibi sebepler ile mücadele edilmesi gerekmiştir. Türkiye’de maddi durumu yeterli olmayan öğrencilere tablet temin edilmiştir ve ücretsiz internet imkânı verilmiştir. Ölçme değerlendirme ilkökul, ortaokul, lise düzeyinde 2020-2021 Eğitim Öğretim yılının 2. dönemine ertelenmiştir. Aşının bulunmasına kadar ve aşının ülkemizde uygulanmaya başlayana kadar eğitim öğretimin yüz yüze yapılmasına ara verildi ve ALES, YDS ve ya motorlu taşıtlar sınavı gibi birçok sınav ertelenmiştir. İlkokul, ortaokul ve liselerde ders programları yüz yüze de olduğu gibi canlı ders ismi ile uzaktan anlatılmaya başlanmıştır. Ders süresi 40 dakikadan 30 dakikaya indirilmiş olup günlük ders sayısında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Süre azaltılmasına rağmen müfredatta bir değişiklik yapılmamış bu da 8.sınıf 12.sınıf gibi merkezi sınava girecek öğrencilerde kaygıyı artırmıştır.

1.2. Teknoloji Bağımlılığı

Teknolojideki ilerlemeler bireylerin günlük hayatlarında sıklıkla teknolojiyi kullanmasını beraberinde getirmiş ve artan teknoloji kullanımı ile teknoloji bağımlılığının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Teknoloji, sağladığı olanaklar ile bireylerin hayatını kolaylaştırmasının yanı sıra bağımlılık düzeyindeki teknoloji kullanımı problemlere sebebiyet vermektedir. Bağımlılığın tespit edilmesine yönelik üç temel unsur bulunmaktadır, bunlar; bağımlılık unsuruna karşı duyulan yoğun istek, zaman yönetimi yapamamak ve bağımlılık unsurunu kullanmamaya yönelik gayret göstermesine karşın kullanmaya devam etmektir. Teknoloji bağımlılığında da bu unsurlar bireylerin teknoloji araçlarını kullanmadığı vakitlerde bile kullanmayı düşünmesi, teknoloji araçlarını kullanırken zamanın nasıl geçip gittiğini fark etmemesi ve kullanım süresini azaltmayı istemesine rağmen azaltamaması şeklinde görülmektedir (Türkmen, 2021).

Teknoloji bağımlılığı daha çok internetle ilgilidir (Göç, 2019) İnternet bağımlılığı genel olarak interneti kullanma isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kaldığında aşırı sinirlilik hali, saldırganlık olması, kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulması olarak tanımlanabilir (Young KS, 2004). İnternet bağımlılığı çeşitleri, oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, sanal alış verişi bağımlılığı, kumar bağımlılığı, video izlenme-yükleme bağımlılığı şeklindedir. Bir kişinin bağımlı olması için bütün bu konularda bağımlı olması gerekmeyeceği gibi sadece bir alanda geçirdiğimiz zaman da bağımlı olabileceğimizi gösterebilir (Kırık 2020). Bağımlı kişiler

istedikleri an, bağımlı olduğu şeye ulaşamadığı zaman sinirlilik, saldırganlık, hırçınlık gibi duygu durumları hissedebilmekte ve davranış kontrollerini kaybedebilmektedir. Bir an önce bağımlı oldukları şeye ulaşma isteği oluşmaktadır. Pandemi günlerinde ise bu süreç teknolojik bağımlılık konusunda kişilerde birçok etki bırakmıştır. Evde geçirilen sürenin artması ile pandemi döneminde ülkemizde internet kullanım süresi artmıştır. Özellikle virüsten korunmak ve yayılmasını önlemek amaçlı sosyal izolasyon nedeniyle bireylerin evde kalması internet kullanımını arttırmıştır. İnsanlar alışveriş, eğitim, zaman geçirme etkinlikleri gibi birçok konu için interneti kullanmışlardır.

COVID-19 döneminde özellikle ergenlerin ve çocukların teknolojik araçlar üzerinden oyun oynama süreleri arttığı ve bağımlılık belirtilerinin başladığı görülmüştür (Keskin ve Aral, 2021). Uzun süre internet kullanan öğrencilerde ise davranış bozukluğu ve sosyal fobi düzeylerinde artış tespit edilmiştir (Kılıç ve Durat, 2017). Teknoloji bağımlılığı içerisinde büyük role sahip olan akıllı telefon bağımlılığı üzerine yapılan değerlendirmede, akıllı telefon kullanımı hayatını olumsuz etkileyen ve kendini akıllı telefon bağımlısı olarak gören öğrencilerin sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Akıllı telefon bağımlılığı, bireyin hem ruhsal hem de bedensel sağlığını tehdit etmektedir. Bu sebeple bilinçli kullanılması ve toplumun tüm kesimlerinin bu konuda farkındalığının oluşması sağlanmalıdır (İki Işık vd, 2020). Tüm bu çerçevede de bu çalışmada öğretmenler öğrencilerin teknoloji bağımlılıklarında yaşadıkları olumlu veya olumsuz etkileri araştırılmıştır. Ve ifade edilen olumsuz durumlara karşı çözüm önerileri istenmiştir. Araştırmanın amacı; COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin teknolojik bağımlılıkları ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Araştırma kapsamında aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğrencilerin COVID-19 Pandemi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile ilgili en çok karşılaştığı sorunlara yönelik görüşleriniz nelerdir?

2. Öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile karşılaştığı Sorunlara yönelik çözüm önerileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden faydalanılarak yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, sosyal vakıaların bağlı buldukları ortam içerisinde araştırma ve idrak etmeyi esas alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Veriler açık uçlu sorular ile toplanmıştır.

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcı grubu Mersin ili Akdeniz ilçesinde farklı kademelerde çalışan

öğretmenlerden oluşmaktadır. Örnek seçimi için en uygun örnek türlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemin amacı, probleme dâhil olabilecek bireylerin çeşitliliğini küçük bir örneklem grubuna yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Maksimum çeşitliliği sağlamak için, farklı kademelerden öğretmenler örnekleme dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişkenler	Değerler	N	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	8	40,0
	Kadın	12	60,0
Eğitim düzeyiniz	Lisans	12	60,0
	Yüksek Lisans	6	30,0
	Doktora	2	20,0
Mesleki Kıdeminiz	1 ve 5 yıl arası	10	50,0
	6 ve 10 yıl arası	7	35,0
	11-15 yıl arası	2	10,0
	16 yıl ve üstü	1	05,0

2.3 Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları

COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin teknolojik bağımlılıkları ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini sorgulamak için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmadan ortaya çıkan verilerin geçerlilik ile güvenilirliği araştırmacılar tarafından teyit edilerek gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada bilgilerin toplanması, tahlil edilmesi, veri toplama aracının oluşturulması süreci gibi süreçler detaylı bir biçimde betimlenmiş, verilerin çözümlenmesi neticesinde ortaya çıkan temalar ve kategoriler doğrudan alıntılarla desteklenerek okuyucunun bilimsel genellemeler yapmasına olanak sağlanmıştır. Ayrıca maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmış, çeşitli okul türlerinde görev yapan öğretmenlerden bilgiler toplanmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlilik, araştırmanın kuvvetli yanlarından biri olup sonuçların gerçekliğini değerlendirme amacıyla araştırmacı tarafından yapılan bir teşebbüs iken, nitel güvenilirlik ise araştırmacının tutumunun aynı kalması ve kararlılığını göstermektedir. Bu bilgiler ışığında görüşme formu katılımcılardan toplanarak, araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve oluşturulmuş, açık uçlu sorulardan geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. İlk olarak katılımcılara e-mail yoluyla ulaşılmaya çalışılmış, görüşmenin amacı ve içeriği hakkında

bilgilendirilmiştir. Katılımcılara bireysel bilgilerinin hiçbir şekilde deşifre edilmeyeceği, bireysel bilgilerinin gizli kalacağı ilkesine saygı duyulacağı bilgisi verilmiştir. Yaklaşık 30-40 dakika arası süren görüşmeler öğretmenler davet edilerek araştırmacının çalıştığı kurumda yapılmıştır. Mülakatlardan elde edilen ses kayıtları bilgisayar ortamına yazılı olarak geçirilmiştir. Veriler kontrol edilerek analiz edilmek için hazırlanmıştır.

2.5 Verilerin Analizi

Bu çalışmada çıkan sonuçlar içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Nitel araştırmada toplanan veriler, tanımlayıcı ve içerik analizi olmak üzere iki şekilde analiz edilir. İçerik analizinde veriler; kodlama, konuları araştırma, çıkan sonuçları kodlara ve konulara göre ayırıştırma ve sonuçları yorumlama şeklinde yöntemlerden geçirilerek yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

3. Bulgular

3.1 Öğrencilerin COVID-19 Pandemi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile ilgili en çok karşılaştığı sorunlar

Öğrencilerin COVID-19 Pandemi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile ilgili en çok karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesini esas alan bu araştırmada ortaya çıkan bulgular aşağıda sunulmuştur. Öğrencilerin COVID-19 Pandemi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile ilgili en çok karşılaştığı sorunların kategori ve kodlar tablo 2’te gösterilmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin COVID-19 Pandemi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile ilgili en çok karşılaştığı sorunlar

Temalar	Alt Temalar	Kod	Öğretmen	f
		Hareketsiz kalma	Ö1-Ö2	2
Teknolojik bağımlılıkları ile ilgili en çok karşılaştığı sorunlar	Fiziksel Etkiler	Sağlıklı beslenmeden uzaklaşma	Ö11-Ö18-Ö20	3
		İdeal ölçülerden uzaklaşma	Ö8-Ö10-Ö13	3
		Yüz yüze muhabbetten kaçınma	Ö2-Ö8	2
		Konuşma yapısında bozukluk	Ö18-Ö20	2
	Sosyal Etkiler	Dış dünyadan uzaklaşma	Ö15-Ö17-Ö19- Ö20	4
		Kendini ifade edememe	Ö12-Ö13-Ö15	3
Psikolojik Etkiler	Odaklanma problemi, özgüven eksikliği, Şiddet eğilimi	Ö1-Ö10-Ö12-Ö15- Ö18-Ö19	6	

Öğrencilerin COVID-19 Pandemi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“öğrenciler aşırı bilgisayar başında kalması ile birlikte hareketsiz bir yaşam edinmektedirler buda kişide sağlık problemlerin başlamasına neden olmaktadır ” (Ö 2).

“sürekli bilgisayar başında zaman geçiren öğrenciler arkadaşları ile muhabbeti kesmektedirler” (Ö3).

“öğrenciler teknoloji ile sürekli zaman geçirmeleri sağlıklı beslenmelerinin önüne geçmektedir bu durum da obezite problemine neden olmaktadır” (Ö11).

“ideal vücut kitle indeksinden uzaklaşarak ciddi kilo almaktadırlar” (Ö13).

“Teknoloji bağımlılığı öğrencilerin sosyal hayattan uzaklaşmalarına ders çalışmama, derse odaklanmama ve iletişim kurmakta zorlanmaktadır” (Ö15).

“öğrencilerde özellikle şiddet eğiliminin arttığını ifade edebilirim” (Ö18).

“özgüven eksiliği, şiddet eğilimi” (Ö19).

“çocuklarda sağlıklı beslenmeden uzaklaşma-şiddet eğilimi” (Ö20).

3.2 Öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerileri

Araştırmanın bulgularından bir diğeri de öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerileridir. Çözüm önerilerine ilişkin kategori ve kodlar tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerileri

Temalar	Alt Temalar	Kod	Öğretmen	f
Teknolojik bağımlılıkları ile karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerileri	Ebeveynler	Çocuğuyla vakit geçirme	Ö4-Ö7	2
		Sosyal aktivitelere dâhil etme	Ö7-Ö8-Ö10	3
	Okul yönetimi	Yüz yüze iletişim kurma	Ö8-Ö10-Ö15	3
		Sorumluk verme	Ö10-Ö15	2
		Bağımlılık önleyici afiş hazırlar	Ö3-Ö4-Ö10- Ö15	4
	Öğretmenler	Sosyal etkinlikler düzenleme	Ö4-Ö10- Ö15	3
		Rol model olma, teknoloji bağımlılığı ile ilgili video izletme, veli ile iletişim halinde olma	Ö6-Ö8-Ö11-Ö12	7

Öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerileri ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“teknolojik bağımlılığını önlemede en önemlisi velilerin çocuklarına zaman ayırmaları onlarla beraber vakit geçirmeleri ve okulun çocuklarla sosyal etkinlikler düzenlemeleri gerekmektedir” (Ö4).

“öğretmenlerin özellikle rol model olmaları gerekmektedir” (Ö6).

“Ebeveynler özellikle çocuklarını sosyal aktivitelere yönlendirmelidir ” (Ö7)

“anne ve babalar çocukları ile sürekli iletişim halinde olmalılar” (Ö8).

“Sosyal aktıveler yaptırma, iletişim kurma okulda öğretmenlerin rol model olmaları (Ö8).

“Mutlaka öğretmenler olarak çocuklara teknolojinin kullanımı konusunda rol model olmalıyız” (Ö12).

“Okul yönetiminin teknoloji bağımlılığı ile alakalı afiş hazırlatmaları ve ebeveynlerin ise çocukları ile iletişimde kalmaları sorumluluk vermemeleri” (Ö15).

Sonuç

Bu çalışma COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin teknolojik bağımlılıkları ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirme amacıyla yapılmıştır. Pandemi döneminin getirdiği sosyal mesafe kuralı, sokağa çıkma kısıtlamaları, evde kal çağrısı ve uzaktan eğitimle öğrenciler şimdiye kadar yaşamadıkları bir süreçle karşı karşıya kalmışlardır. Özellikle okulların uzaktan eğitime dönüşmesi çoğunlukla öğrencilerde ekran süresinin uzamasına sebep olmuştur. Bu öğrenciler kendilerini teknolojik bağımlı olarak görmemektedirler. Canlı ders amacıyla ekran başına oturup tenffüsü oyun ile geçiren, dersleri biter bitmez oyuna dönen öğrenciler vardır. Bu öğrenciler canlı ders için bilgisayar başında bulunmasının oyun oynamasını tetiklediğini söylemişlerdir. Eğitimin zorunlu olmasıyla hemen her eve bir bilişim aracı alınmış ve internet paketini artırma gerçekleşmiştir. Elinin altında bilgisayar, sınırsız internet ve daha fazla evde zamanı olan öğrenci kendini kontrol etmekte zorlanmış ve oyun, sosyal medya, siteleri ziyaret ile vakit geçirmiş, Bu da teknolojik bağımlılıklarını artırmıştır. Bu çalışma kapsamında 2 alt problem belirlenmiştir, bu problemler ile ilgili yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır. Bu araştırma kapsamında ilk alt probleme ilişkin elde edilen bulguların ilk alt problemi *“Öğrencilerin COVID-19 Pandemi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile ilgili en çok karşılaştığı sorunlar”* dır. Öğretmenler öğrencilerin teknoloji bağımlılığını ifade ederken genellikle teknolojiyi gerekenden fazla kullanma ile birlikte asosyalleşme, kendini sadece teknoloji ile ifade edebilme ve insan ilişkilerini mahveden bir hastalık şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Aynı zamanda öğretmenler teknolojik bağımlılığının öğrencilerde sosyal kaygının artmasına ve kendini ifade etmeme gibi sorunlarında olduğunu ifade etmişlerdir. Son alt tema bulgusunda ise odaklanma problemi, özgüven eksikliği, şiddet eğilimi ve stres oluşturduğu

tespit edilmiştir. Young ve Rogers (1998), Grüsser ve Thalemann (2006) öğrencilerde teknoloji bağımlılığının fiziksel, psikolojik ve sosyal olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmiştir. Teknoloji bağımlılıklarının öğrencilerde en çok fiziksel etkiler oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğu, teknoloji bağımlılığı olan öğrencilerin sağlıklı beslenmeden uzaklaşma eğiliminin olduğunu ifade etmişlerdir. Anderson (2001), Young ve Case (2004), Chang ve Man Law (2008), İnan (2010), Leung ve Lee (2012), Toraman (2013) ve Karakuş (2016) çalışmalarında öğrencilerde sağlıklı beslenme, hareket halinde kalma ile teknoloji bağımlılığının ters ilişkili olduğu, teknoloji bağımlılığı olan öğrencilerin fiziksel hareketinin düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca sosyal etkiler teması altında öğretmenlerin çoğu, teknoloji bağımlılığı olan öğrenciler kendini ifade etme de güçlük çektiğini ifade etmişlerdir. Caplan'ın (2002) yaptığı çalışmada toplumda yalnız ve içine kapanık bireylerin internet bağımlılıklarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu bireylerin gerçek hayattaki kimliğinden farklı olarak sanal ortamda kendine başka bir kimlik yarattığını ve sadece sanal kimlikle kendini ifade edebildiğini belirtmiştir. Horzum (2011) teknoloji bağımlılığı ile ilişkili olarak oyun bağımlılığının çocuklarda sosyalleşmeyi engellediğini, buna bağlı olarak çocukların iletişim becerilerinin gelişmediğini açıklamıştır. Ögel (2012) teknoloji bağımlısı bireylerin kişilerarası ilişkilerde yalnızlaşma, toplumdaki soyutlanma problemleri yaşadığını vurgulamıştır. İkinci alt problem ise “Öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde teknolojik bağımlılıkları ile karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerileri”dir. Öğretmenlerin çözüm önerileri ebeveynler, öğretmenler ve okul yönetimi şeklinde alt temalara ayrılmıştır. Ebeveynleri, okul yönetimlerinin ve kendilerinin bu konuda çalışmalar yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalar, okul yönetiminin yaptığı çalışmalar ve öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar şeklinde temalar altında sınıflandırılmıştır. Okul yönetiminin teknoloji bağımlılığını önleme konusunda yaptığı çalışmaların başında afiş hazırlama ve sosyal etkinlikler düzenlemenin gerekliliği gelmektedir. Öğretmenler öğrencilerde teknoloji bağımlılığını önlemek için öğrencilere rol model olmaya çalıştıklarını, derslerde teknolojinin aşırı kullanımıyla ilgili video izletmeleri ile açıklamışlardır. Öğretmenler öğrencilerde teknoloji bağımlılığını önlemenin temel noktasının rol model olma ve veli-okul işbirliği olduğunu vurgulamışlardır. Velinin desteği olmadığı takdirde okullarda yapılan çalışmaların etkili olamayacağı görüşü savunulmaktadır. Teknolojinin meydana getirdiği tehlikeleri ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için okullarda yapılan çalışmaların yanı sıra güçlü aile desteği gerekmektedir (Çetinkaya ve Sütçü 2016, Yiğit 2017).

1-Aileler okul işbirliği içinde birbirleriyle daha çok zaman geçirebilirler.

2-Okullar veya aileler öğrenciler hobilere yönlendirilebilir, bu hobi materyalleri sosyal devlet olan ülkemizde ücretsiz verilebilir.

3-Kitap okumanın önemi artırılabilir.

4-Ders sayısı azaltılabilir. Böylece göz sağlığı için de tedbir alınmış olur.

5-Teknolojik bağımlılık üzerine yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmalar incelenerek karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir.

Kaynaklar

- Anderson, K. J. (2001). Internet use among college students: An exploratory study. *J Am Coll Health, 50*, 21-26.
- Bakioğlu, B., Çevik, M. (2020). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies, 15* (4), 109-129.
- Balcı, A. (2020). Covid-19 Özelinde Salgınların Eğitime Etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama, 3* (3), 75-85.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioural measurement instrument. *Comput Human Behav, 18*, 553-575.
- Chang, M. K, Man Law S. P. (2008). Factor structure for young's internet addiction test: a confirmatory study. *Comput Human Behav, 24*, 2597-2619.
- Çetinkaya, S., Sütçü, S. S. (2016). Çocukların Gözüyle Ebeveynlerinin Bilişim Teknolojileri Kullanımlarına Yönelik Kısıtlamaları ve Nedenleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 7*, 79-116.
- Çınar, F. ve Oğuz, M. (2020). Türkiye'nin COVID-19 Pandemisine Yönelik Stratejilerinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi, 2* (2), 1-11.
- Doğan, M., Düzel, B. (2020). Covid-19 Özelinde Korku-Kaygı Düzeyleri. *Turkish Studies (Elektronik), 15* (4), 739-752.
- Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ] (2020). WHO director-general's opening remarks at the media briefing on COVID-19. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-directorgeneral-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-COVID-19>
- Grüsser, S. M., Thalemann, R. (2006). *Computerspielsüchtig?* Bern, Hans Huber Verlag.
- Horzum, M. B. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 36* (159), 56-68.
- İkioşık, H., Turan, G., Korkmaz, S., Aydın, H. B., Solak, H., Özmeral, K., Bayram, S., Bulut, M. ve Maral, I. (2020). Öğrencilerde Akıllı Telefon Bağımlılığının Değerlendirilmesi: Bir Tıp Fakültesi Örneği. *Bağımlılık Dergisi, 21* (4), 317-325.
- Karakuş, Z. (2016). *İnternet Bağımlılık Düzeyinin TEOG Ders Puanları Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Mersin, Çağ Üniversitesi].

- Keskin, A. D. ve Aral, N. (2021). Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Bağımlılık Dergisi*, 22 (3), 327-339.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'deki Durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73-94.
- Kırmızıgül, H. (2020). Covid-19 Salgını ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7 (5), 283-289.
- Leung, L, Lee P. S. N. (2012). Impact of internet literacy, internet addiction symptoms, and internet activities on academic performance. *Soc Sci Comput Rev*, 30, 403-418.
- M.E.B. (2018). https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/03175027_03-12-2018_Yinternet_BYIteni.pdf.
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Telli, G., Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 25-34.
- Toraman, M. (2013). İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Ağ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi].
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2023). Bilim ve sanat terimleri sözlüğü. 'Pandemi' Bir hastalığın bir kıta ya da birkaç ülke üzerinde aynı anda yaygın şekilde görülmesi, büyük salgın olarak tanımlanmıştır. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). (2020). COVID-19 pandemi değerlendirme raporu. <https://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/kovidraporu/Covid-19%20Raporu-Final+.pdf>
- Türkmen, G. N. (2021). *Teknoloji Bağımlılığı ve Bağımlılığın Tükettiği Kimlikler* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi].
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *Am Behav Sci*, 48, 402-415.
- Young, K. S. Rogers, R. C. (1998). The relationship between depression and internet addiction. *Cyberpsychol Behav*, 1, 25-28.